

Inwestycje w środki trwałe jako czynnik wzrostu produktywności rolnictwa

W gospodarce rynkowej również w sektorze rolnictwa, funkcjonowanie przedsiębiorstw wiąże się z ciągłym podnoszeniem konkurencyjności, a także poprawą efektywności produkcji. Sprostanie wymogom, które są implikacją zachodzących zmian, wymaga podejmowania działań zapewniających rozwój w długim okresie. Ich podstawę stanowi między innymi dokonywanie działań inwestycyjnych w środki trwałe.

Po 2004 r. dynamika wydatkowania środków na inwestycje w rolnictwie wyraźnie przyspieszyła. Akcesja Polski do Unii Europejskiej, uruchamiając szereg możliwości finansowania inwestycji, przyczyniła się do poprawy jakości funkcjonowania polskiego rolnictwa, będąc jednym z elementów jego rozwoju. Nastąpiła poprawa w zakresie wyposażenia gospodarstw w środki trwałe, dzięki czemu stały się one bardziej nowoczesne i poprawiły swoją konkurencyjność. Z danych GUS wynika, że w latach 2005-2016 nakłady inwestycyjne w sektorze rolnictwa i łowiectwa wyniosły blisko 49,5 mld zł, a ich średnioroczna wartość zwiększyła się z 2,4 mld zł w 2005 do ponad 5,0 mld zł w 2016 r. Poziom inwestycji w gospodarstwach rolniczych był jednak zróżnicowany.

Celem badań było określenie skali i znaczenia inwestycji w środki trwałe, zrealizowanych w gospodarstwach rolnych w zakresie poprawy ich produktywności. Badania przeprowadzono w gospodarstwach rolnych prowadzących nieprzerwanie rachunkowość w ramach systemu FADN. Okres badawczy stanowił lata 2005-2013. W analizie danych zastosowano metodę korelacji, analizę regresji, indeks Giniego, funkcję produkcji Cobba-Douglasa oraz elementy rachunku krańcowego. Część wyników pracy poprzedzają rozważania teoretyczne z zakresu problematyki inwestycji w rolnictwie. Przeanalizowano w nich znaczenie inwestycji dla wzrostu i rozwoju rolnictwa, w tym znaczenie inwestycji w teorii w koncepcji trwałego rozwoju. W pracy zwrócono również uwagę na poziom zmian strukturalnych w polskim rolnictwie na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej.

Badania wykazały pozytywny wpływ poniesionych nakładów inwestycyjnych na wzrost produktywności pracy oraz ziemi. Niemniej, poziom inwestycji w krajowych gospodarstwach rolnych, mimo wyraźnego przyspieszenia po 2004 r., wciąż był niewystarczający. W latach 2005-2016 wskaźnik stopy inwestowania w rolnictwie średnio w UE-28 osiągał poziom wyższy niż w Polsce. Dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarstw rolnych między Polską a bardziej rozwiniętymi krajami w UE nie zmniejszyły się zatem istotnie.

Przeprowadzone inwestycje sprzyjały procesom substytucji pracy w badanych gospodarstwach. Jednocześnie zaobserwowano problem wzrostu dysproporcji w poziomie inwestycji w krajowym sektorze rolnictwa. W analizowanym okresie wzrastał również stopień nierówności w zakresie dokonywanych inwestycji, co wskazuje na występowanie wielu barier w procesie tworzenia majątku trwałego gospodarstw.

Na podstawie sporządzonego modelu regresji wykazano, że czynnikami, które w największym stopniu różnicują poziom inwestycji rolniczych jest wysokość zobowiązań długoterminowych, dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego oraz wysokość dopłat do inwestycji. W zakresie źródeł finansowania, najbardziej dopasowaną formą wsparcia inwestycji okazały się kredyty preferencyjne. Badania potwierdziły zasadność inwestycji w kontekście trwałego rozwoju rolnictwa.

Słowa kluczowe: inwestycje, produktywność, gospodarstwo rolne, środki trwałe.